

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
خدای بزرگمنشان، بیگانه باد

www.ketab.ir

به یاد فرمانده گمنامی که آرزوی شهادت در دلش
شعله می‌کشید و به برکت نامش کرد هم آمدیم...
انتشارات شهید کاظمی

هنر اهل بیت علیهم السلام

سیدحسن منتظرین

هرگونه نقل و برداشت از این مجموعه، با رعایت
اصول امانت‌داری، خدمت به فرهنگ ایثار، جهاد و
شهادت و موجب امتنان و تقدیر خواهد بود.

هنر اهل بیت علیهم السلام

سرشناسه: منتظرین، سیدحسن، ۱۳۴۲- | عنوان و نام پدیدآور: هنر اهل بیت (ع)؛
سبزی در باورهای رزمندگان دفاع مقدس / سیدحسن منتظرین. | مشخصات نشر:
قم: انتشارات شهید کاظمی، ۱۳۹۷. | مشخصات ظاهری: ۴۳۱ ص.؛ مصور/بخشی
رنگی). | شابک: ۳-۳۰-۸۸۵۷-۶۰۰-۹۷۸ | وضعیت فهرست نویسی: فیبا |
یادداشت: کتاب حاضر در سالهای مختلف توسط ناشران متفاوت به چاپ رسیده
است. | موضوع: جنگ ایران و عراق، ۱۳۵۹-۱۳۶۷ -- خاطرات | موضوع: Iran -
Iraq War، ۱۹۸۰-۱۹۸۸ -- Personal narratives | موضوع: جنگ ایران و عراق،
۱۳۵۹-۱۳۶۷ -- شهیدان -- وصیت نامه ها | موضوع: Iran-Iraq War، ۱۹۸۰-۱۹۸۸ --
Wills -- Martyrs | رده بندی کنگره: ۹۷۱۳۹۷/۷۳۶۵۹/۱۶۲۸ DSR | رده بندی
دیویی: ۹۵۵/۹۲۲۰۴۳۰۸۴۳ | شماره کتابشناسی ملی: ۵۱۷۲۰۳۵

نویسنده: سیدحسن منتظرین
نوبت چاپ: ششم - سوم ناشر بهار ۹۹
شابک: ۳-۳۰-۸۸۵۷-۶۰۰-۹۷۸
مديریت هنری و آماده‌سازی: مؤسسه شهید کاظمی

دفتر مرکزی نشر و پخش: قم، خیابان معلم، مجتمع ناشران، طبقه اول، فروشگاه (۱۳۱) |
شماره تماس: ۶-۴۴۰۸۴۴-۳۷۸۴-۲۵
www.manvaketab.ir | سامانه پیام کوتاه: ۳۰۰۰۱۴۱۴۴۱

  @nashreshahidkazemi

باشگاه مخاطبان

قلم و بیان من عاجز است که مقاومت عظیم و گسترده میلیون‌ها مسلمان شیفته خدمت و ایثار و شهادت را در این کشور صاحب‌الزمان - ارواحنا فداه - ترسیم نماید و از حماسه‌ها و رشادتها و خیرات و برکات فرزندان معنوی کوثر، حضرت فاطمه زهرا علیها السلام سخن بگوید؛ که همه این‌ها از هنر اسلام و اهل بیت و از برکات پیروی امام عاشورا سرچشمه گرفته است.

امام خمینی رحمته الله علیه

صحیفه امام، ج ۲۰، ص ۱۹۸

مسئله یاد شهیدان یک مسئله محلی و منطقه‌ای و مخصوص یک مردم خاص و زمان خاصی نیست. همیشه به این احتیاج داریم. نباید اجازه بدهید که مندرس بشود این یاد.

مقام معظم رهبری

بیانات در دیدار دست‌اندرکاران کنگره بزرگداشت دوازده هزار شهید آذربایجان غربی، ۱۳۹۶/۷/۲۰

۱۵.....	مقدمه
۲۱.....	مقدمهٔ چاپ چهارم

فصل اول مبانی معنوی | ۲۳

۲۵.....	حقیقت جنگ
۲۸.....	نسیم رحمت
۳۰.....	یک قدم تا بهشت
۳۲.....	برای اهل بیت
۳۷.....	انگیزه‌ها
۴۱.....	رمز ماندگاری
۵۰.....	پرهیز از شعار
۵۱.....	صدق و اخلاص
۵۵.....	جنگ ولایی

فصل دوم انس | ۶۱

۶۴	در جست و جوی هدایت
۶۸	معرفت و شناخت
۷۱	توجه متقابل
۷۳	رؤیای صادق
۷۴	سپید جامگان
۷۷	عنایت امام صادق (علیه السلام)
۷۸	معنویت
۷۸	زنگارهای سطحی
۸۳	نام و نشان‌ها
۸۴	یگان‌ها
۸۴	قرارگاه‌ها
۸۵	عملیات‌ها
۸۷	اعزام‌ها
۸۷	شعارها
۹۰	نوشته‌ها

فصل سوم توسل | ۹۳

۹۸	جلوه‌های توسل
۱۰۰	آشنایی با قبر
۱۰۲	دو کوهه
۱۰۵	جبهه مسجد

۱۰۶. ناله‌های شبانه
۱۰۷. درودهای رحمانی
۱۰۹. حاج آقا صلواتی

فصل چهارم الگوهای رفتاری | ۱۱۲

۱۲۲. دنیا‌گریزی
۱۲۹. مستحبات
۱۳۱. رسم رفاقت
۱۳۴. سیره پیامبر ﷺ
۱۳۸. خدمت‌رسانی
۱۴۰. همراه با قرآن
۱۴۳. تأثیر و جعلنا
۱۴۴. فرمانبری
۱۴۷. اخبار روزانه

فصل پنجم انقطاع | ۱۴۹

۱۵۳. غربت در فکّه
۱۵۹. بیشه‌تنهایی
۱۶۱. زیردید دشمن
۱۶۲. پرستوهای نجات

فصل ششم نماز | ۱۶۹

- عطر بندگی ۱۷۲
- جاذبه نماز ۱۷۳
- مهر و تسبیح شهدا ۱۷۴
- حضور قلب ۱۷۵
- آخرین نماز ۱۷۶
- نماز شب ۱۷۷
- رندان سحرخیز ۱۷۹

فصل هفتم یاد امیرالمومنین | ۱۸۳

- امام اول ۱۸۵
- شب احیا ۱۸۷
- زائر عاشق ۱۸۹
- تشیع شبانه ۱۹۲

فصل هشتم فاطمه درمان دردها | ۱۹۵

- زیباترین الگو ۱۹۷
- ارادت ها ۱۹۹
- سجده نجات بخش ۲۰۳
- خروش اروند ۲۰۵
- پیشانی بند سبز ۲۰۹

۲۱۰	مثل فاطمه <small>علیها السلام</small>
۲۱۲	احترام به سادات
۲۱۴	خونخواهی مادر
۲۱۶	عنایت فاطمه <small>علیها السلام</small>
۲۲۱	در بین آن دیوار و در

فصل نهم

سروران جوانان بهشتی | ۲۲۷

۲۲۹	امام حسن مجتبی <small>علیه السلام</small>
۲۳۱	امام حسین <small>علیه السلام</small>
۲۳۲	گردان هشتاد نفره
۲۳۷	هنرمند شهید
۲۳۹	وصیت نامه ها
۲۴۰	شوق دیدار
۲۴۲	اشک های روان
۲۴۶	نوجوان عاشق
۲۴۷	سجاده اشک
۲۵۰	کارت عروسی
۲۵۳	آزمون سخت
۲۶۰	عبور از موانع
۲۶۳	شب عاشورا
۲۷۰	حبیب بن مظاهر

فصل دهم شور حسینی | ۲۷۳

۲۷۵	تمسک به امام حسین <small>علیه السلام</small>
۲۷۸	مثل قاسم <small>علیه السلام</small>
۲۷۹	حنجر بریده
۲۸۰	آتش و عطش
۲۸۴	زمزمه قدسیان
۲۸۶	تأثیر زیارت عاشورا
۲۸۸	پرستوی مهاجر
۲۹۲	عنایت‌ها
۲۹۲	تربت آسمانی
۲۹۵	اقرار دشمن
۲۹۶	پرچم یا حسین
۲۹۶	عزاداری
۳۰۲	فرمانده مدّاح

فصل یازدهم امام رضا علیه السلام | ۳۰۹

۳۱۲	پرچم پیروزی
۳۱۴	لباس آخرت
۳۱۶	دعوت نامه

فصل دوازدهم امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشريف | ۳۲۳

۳۲۵.....	در جست‌وجوی یار.....
۳۲۶.....	فدایی امام زمان <small>عجل الله تعالی فرجه الشریف</small>
۳۲۸.....	بازگشت به آشیانه.....
۳۳۰.....	حضور پایدار.....
۳۳۵.....	شمیم دوست.....
۳۳۶.....	غواص عارف.....

فصل سیزدهم

در آرزوی وصال | ۳۴۱

۳۴۳.....	شور شهادت.....
۳۴۴.....	دعای عروس.....
۳۵۱.....	نکن ای صبح طلوع.....
۳۵۳.....	سید شاهینی.....
۳۵۵.....	فناى فى الله.....
۳۵۶.....	عهد آسمانی.....
۳۵۷.....	حنابندان.....
۳۵۸.....	خبر از شهادت.....
۳۶۰.....	چشم به راه.....
۳۶۱.....	کنار دجله و فرات.....
۳۶۳.....	دیدار و فراق.....
۳۶۶.....	نزدیک است.....
۳۶۷.....	پنج دقیقه دیگر.....

فصل چهاردهم ذکر آخر | ۳۷۳

- ۳۷۵..... آخرین توشه
- ۳۷۶..... دگردانمی
- ۳۷۹..... یا مهدی

فصل پانزدهم غفلت | ۳۸۱

- ۳۸۵..... غرور در رمضان
- ۳۸۷..... شکست کربلای ۴
- ۳۹۰..... غفلت در بدر

خاتمه | ۳۹۵

- ۳۹۷..... سخن آخر
- ۳۹۹..... درخواست

نمایه ها | ۴۰۱

- ۴۰۳..... آیه ها
- ۴۰۵..... حدیث ها
- ۴۰۸..... شعرها
- ۴۱۰..... شهیدان
- ۴۱۵..... نام ها
- ۴۲۱..... عملیات ها
- ۴۲۳..... راویان
- ۴۲۹..... کتاب ها

■ مقدمه

سال‌های زیادی است که از جنگ و جبهه فاصله گرفته‌ایم و در این فاصله طولانی روایت‌های مختلفی از آن دیده و شنیده‌ایم. در این بین آنان که در معرکه نبرد حضور داشتند نیازی به تحلیل و تفسیر دیگران ندارند؛ ولی کسانی که یا در آن روزها نبودند و یا بودند اما توفیق حضور در جنگ را نداشتند، چاره‌ای جز اعتماد کردن به همین گفتارها و نوشتارها ندارند تا به کمک آن‌ها از جنگ و رزمندگان در عالم خیال و ذهن خود دورنمایی ترسیم کنند.

اما متأسفانه در این عرصه کم‌لطفی‌های فراوانی به پیشکسوتان خون و شهادت روا شد و تحریف‌های خطرناکی اتفاق افتاد. تا آن‌جا که برخی چنان آن دوران را ایده‌آل، هیجانی، رؤیایی و دست نیافتنی تعریف کردند که گویی رزمندگان موجودات آسمانی و هاله‌هایی از جنس نور بودند که صحنه نبردشان آسمان‌ها بود.

افراطی‌گری این دسته چنان شدید بود که حتی وقتی فیلمی از جنگ ارائه می‌کردند دلآوری و شجاعت و ایثار رزمندگان را به قدری مبالغه‌آمیز به

تصویر می‌کشیدند که ذائقه مخاطب را به فضای سرد نا باوری و بی‌اعتمادی سوق می‌دادند.

اینان در تبیین بعد معنوی جنگ نیز تا آن جا پیش رفتند که امروزه حتی افرادی که مصداق‌های بارز و روشن و غیرقابل انکار معنویت سرشار جبهه را به چشم خود دیده‌اند، حاضر نیستند واقعیت‌های درخشان آن روزها را بر زبان جاری کنند.

در مقابل، کسانی هم پیدا شدند که از اساس منکر اصول و ارزش‌های والای حاکم بر دفاع مقدس شدند. این گروه که ضررشان اگر بیش‌تر از گروه اول نباشد، به یقین کم‌تر هم نیست، امروزه به‌طور عجیب و غریبی تفسیری از رزمندگان و باورها و انگیزه‌های آنان ارائه می‌دهند که اگر دلسوزان و درداشنایان دوران حماسه و شهادت اقدامی نکنند، دیر یا زود تحریف و جفای بزرگی نسبت به جنگ نهادینه و تثبیت خواهد شد که به آسانی قابل جبران نخواهد بود. چرا که مرور زمان و فاصله گرفتن از زمان جنگ و نیز سالمند شدن یادگاران دفاع مقدس و سکوت آنان در مقابل تحلیل‌های غلط، زمینه را برای پذیرش تحلیل‌های این طیف، مستعد و آماده می‌کند. جنگ اتفاقی ساده و پیش‌پا افتاده نبود که بتوان به سادگی از کنار آن گذشت؛ بلکه یکی از سرمایه‌های ژرف و عمیق ملت و کشور است که باید برای حال و آینده از آن به خوبی بهره گرفت. از این‌رو پرداختن به حماسه دفاع مقدس و حراست از مبانی و بنیادهای اعتقادی و فکری رزمندگان با اخلاص و نیز تنگ کردن عرصه بر کج‌اندیشان بد فهم، ضرورت می‌یابد. رهبر معظم در این باره چنین می‌فرمایند:

آن هشت سال جنگ بایستی تاریخ ما را تغذیه کند. ما باید از آنچه که در این هشت سال جنگ اتفاق افتاده، آن روحیه مقاومت، آن روحیه

فداکاری همراه با اخلاص، همانی که حقیقتاً در عرصه‌های جنگ ما وجود داشت، استفاده کنیم.^۱

بدون تردید تنها انگیزه دینی رزمندگان را به سوی جبهه‌ها می‌کشاند، که تبلور آن در عشق و ارادت و انس با اهل بیت علیهم‌السلام نمایان بود. و این تنها حقیقتی بود که در تمام جبهه‌ها جریان داشت. از این رو هر کجای جنگ نماد و ترسیمی از ارتباط با اهل بیت علیهم‌السلام بود. نمی‌گوییم به هر مکان و نقطه‌ای از جبهه که قدم می‌گذاشتی فرشتگان در رفت‌وآمد بودند. و مدعی نیستیم هیچ خبط و خطایی در یگان‌ها وجود نداشت. و باز ادعا نمی‌کنیم قرارگاه‌های تیپ‌ها و لشکرها مدینه فاضله بود. اما معتقدیم و مدعی هستیم روح حاکم بر جبهه، روح معنویت، بندگی خدا و انس و ارتباط با خدا و اهل بیت علیهم‌السلام بود. و همین روح معنوی جذبه‌ای قوی در ایجاد انگیزه برای حضور رزمندگان در مناطق عملیاتی گردید. و زمینه‌های شکوفایی استعدادها در جبهه را فراهم کرده بود. بنابراین هر کس بر اساس آمادگی‌های روحی خود می‌توانست از این بستر استفاده کند و در مسیر رشد و تعالی خود پیشرفت نماید.

امروزه ما از درک و بهره گرفتن از آن فضای سراسر نور و اخلاص و از همنشینی با سبکبالان آن دوران محرومیم. اما در عوض، میراث گرانبه‌ای شهیدان عاشورایی‌مان را در اختیار داریم و می‌توانیم از راه آشنایی با آن‌ها به درک صحیحی از بهجت‌های روحی و لذت‌های معنوی آن عزیزان دست پیدا کنیم. وصیت‌نامه‌هایی که روشن‌گر اعتقاد، انگیزه و مرام شهداست؛ آثاری که امام راحل تأکید فراوان بر مطالعه و دقت در آن‌ها داشت و درباره آن فرمود:

۱. دیدار با مسئولان و هنرمندان دفتر هنر و ادبیات مقاومت، ۱۳۷۰/۴/۲۵.

این وصیت نامه‌هایی که این عزیزان می‌نویسند مطالعه کنید. پنجاه سال عبادت کردید و خدا قبول کند، یک روز هم یکی از این وصیت نامه‌ها را بگیرید و مطالعه کنید و تفکر کنید.^۱

بر این اساس مجموعه حاضر تلاشی است تا به دور از افراط و تفریط و پرهیز از هر گونه تصرف و تحریف به تبیین ماهیت و محتوای فکری و اعتقادی رزمندگان در طول جنگ پردازد. باشد که به روی نسل‌هایی که جبهه و جنگ را از نزدیک ندیده‌اند پنجره‌ای گشوده شود که با روحیه، انگیزه و سیره دلاورانی که صحنه‌های معنویت و عزت و شرف را آفرینند آشنا شوند. و نیز بتوانند پاسخ صحیحی برای پرسش‌ها و ابهامات خود بیابند.

تلاش ما در این اثر بر این اصل تمرکز یافته که با بیان مطالب موثق و قابل اطمینان، حقایق جنگ را از زبان کسانی بشنویم که بهترین برهه‌های عمر خود را در دوران طلایی هشت‌ساله گذرانده‌اند. این روش بهترین راه برای معرفی ماهیت و محتوای جنگ است. از این رو منابع اصلی این متن را سخنان امام راحل رحمته‌الله علیه، وصیت‌نامه شهدای عزیز و سخنان و خاطرات رزمندگان و یادگاران گران قدر دوران دفاع مقدس تشکیل می‌دهد. دلاوران دلسوزی که با وجود فاصله طولانی از خاتمه یافتن جنگ هنوز هم بر مرام و عقیده ناب خود استوار مانده و بر حفظ آن پافشاری می‌کنند.

در تنظیم این نوشتار چند اصل مورد توجه قرار گرفته است:

۱. دقت در صحیح بودن مطالب. بنابراین حتی در مواردی هم که از منابع نوشتاری استفاده کرده‌ایم در حد توان تحقیقی درباره ابعاد موضوع انجام شده و پس از اطمینان به درستی آن ذکر کرده‌ایم.

۲. پرهیز از منطقه‌ای شدن محتوای کتاب. بر این اساس در حد توان

کوشیده‌ایم تا با رزمندگان عزیز در نقاط مختلف کشور گفت‌وگو کنیم. و از خاطرات آنان که دریگان‌های مختلف اتفاق افتاده بود باخبر شویم.

چون متأسفانه امروزه مرکز نشینان همه چیز و حتی جنگ را به خود اختصاص داده‌اند و استان‌های محروم و دور از مرکز را به حاشیه رانده‌اند؛ اما باید همت کرد و این سنت غلط و ناپسند را شکست و از پرداختن به لشکرهای تهران و اصفهان و تبریز، فراتر رفت و به دیگران هم توجه نمود. البته نگارنده نیز با وجود بضاعت ناچیز، بیش از این مقدار توان تحقیق نداشت. پس به خاطر این قصور و ناتوانی از پیشگاه رزمندگان غیور و ولایت مدار استان‌های مختلف به ویژه مناطق محروم پوزش می‌طلبم. و امیدوارم با پاسخ مثبت این عزیزان به پیام و درخواست آخر کتاب، برای آینده از محبت‌ها و لطف‌های آنان بهره‌مند شوم و توفیق استفاده از مطالب غنی آنان را بیابم.

۳. هدف ما در این نوشتار بیان صریح اعتقادات، انگیزه‌ها و اهداف رزمندگان در طول دفاع مقدس است. به همین خاطر تنها مطالبی بیان شده که مرتبط با این موضوع است. پس از بیان امدادهای غیبی، خواب‌ها و دیگر موضوعات معنوی که بخش قابل توجهی از گفت‌وگوهای ما را تشکیل می‌داد اجتناب کرده‌ایم. ضمن آن‌که این قبیل مسائل به اندازه کافی مورد توجه نویسندگان و پژوهش‌گران قرار گرفته است.

۴. تمام مطالب به نام راویان آن آمده است. مگر چند مورد خاص که گوینده محترم آن حاضر به طرح نام خود نشد و مایل بود هم‌چنان گمنام باقی بماند.

در پایان ذکر این نکته ضرورت دارد که هرچند اساس جنگ و ماهیت آن، انگیزه‌های دینی و ارادت به اهل بیت علیهم‌السلام بود، اما متأسفانه به این مسئله

در آثار مکتوب به طور خاص توجه نشده است. امیدوارم در آینده نویسندگان
توانمند و متعهد بیش تر به آن بپردازند و آرزومندم این کم ترین تلاش،
مقبول پروردگار بی همتا و ولی نعمت‌مان حضرت صاحب الزمان عجل الله تعالی فرجه الشریف قرار
گیرد و تا زنده ایم مشمول دعای خیر آن وجود شریف قرار گیریم.

اللَّهُمَّ اجْعَلْ مَحْيَايَ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَمَمَاتِي مَمَاتِ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ.

ان شاء الله

قم مقدس - سید حسن منتظرین

پاییز ۱۳۸۹

■ مقدمه چاپ چهارم

هفت سال از انتشار اولیه کتاب هنر اهل بیت علیهم السلام گذشت. در این مدت دوستان و هم‌زمان دوران ملکوتی و طلایی دفاع مقدس که به مطالعه این اثر همت گماشتند، با بیان رضایت مندی خود نگارنده را مورد لطف و محبت قرار داده و مشوق این جانب در تداوم مسیر شدند. که حاصل آن علاوه بر بازنگری این اثر، تالیف کتاب نهال‌های برومند، سیری در باورهای آزادگان سربلند گردید.

علاوه، عزیزانی که رسالت‌شان نقل خاطرات معنوی و موثق جنگ، در قالب راهیان نور و یا روایت‌گری در یادواره شهدا است، از مقبولیت این مجموعه به عنوان منبعی موثق و مورد اطمینان سخن گفتند. توفیق نگارش مجموعه حاضر که در تقویت اراده و عزم راسخ جوانان عاشورایی در مسیر دفاع از حریم اهل بیت علیهم السلام موثر افتاد، جای بسی شکر به درگاه پروردگار متعال دارد. چرا که از ثمرات آن تاثیر گذاری بر نسل خروشان سوم انقلاب است. کسانی چون شهید ولایت، محسن حججی که علاوه بر مطالعه کامل، به دفعات به آن مراجعه و بخش‌هایی از آن را بارها از نظر

گذرانید. و نیز دوستانش را به مطالعه آن ترغیب و تشویق نمود.
ادعای گزافی نیست که مجموعه حاضر به خاطر بهره‌مندی از خاطرات
شهادی بیش‌تر و دردانه‌های دفاع مقدس و نیز بهره‌مندی از انتقاد دلسوزان
موثرتر و خواندنی‌تر از ویرایش اول است.

خدای منان را برای این نعمت بزرگ و لطف فراوانش شکرگزارم که به
این کم‌ترین توفیق داد تا سال‌هایی از عمر ناقابل خود را در مسیر راه و رسم
شهادت طی نماید، که به فرمودهٔ پیر روشن ضمیرمان کور شدنی نیست.^۱
امید آن‌که آنچه نوشته شد و خوانده می‌شود، مورد قبول و رضایت مولا
و مقتدایمان حضرت بقیة الله الاعظم عَلَيْهِ السَّلَامُ وَرَحْمَةُ الشَّرِيفِ قرار گیرد.

اللَّهُمَّ اجْعَلْ مَحْيَايَ مَحْيَا مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَمَمَاتِي مَمَاتِ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ.
ان شاء الله

قم مقدس - سید حسن منتظرین

فروردین ۱۳۹۷